

Smart

SmartCoop CVBA
met sociaal oogmerk

**Speciaal
verslag met
betrekking tot de
verwezenlijking
van het sociaal
oogmerk**

— AV 23 juni 2020

Inleiding

In overeenstemming met de bepaling rond Vennootschappen met Sociaal Oogmerk in de huidige vennootschapswetgeving en zoals onze statuten aangeven in artikel 3, verbindt de raad van bestuur van de coöperatie SmartCoop (hierna "de RvB") zich ertoe om jaarlijks een speciaal verslag te publiceren met betrekking tot de realisatie van het sociaal doel van de coöperatie. De wettelijke vereisten rond de inhoud van dit verslag zijn momenteel zeer vaag. Ondanks die vraagtekens lijkt het ons toch essentieel om dit verslag te maken in de geest van de sociale doelstelling die de coöperatie voor ogen heeft.

Doel

Zoals blijkt uit de criteria hieronder, is het meten van de impact en van de realisatie van het sociaal doel niet evident. Sommige indicatoren zijn concreet, tastbaar en meetbaar en andere zijn dat veel minder.

Dit document wil een aantal grote lijnen schetsen, zoals aangegeven in artikel 3 van de statuten van de coöperatie, die bepalend zijn voor het sociaal oogmerk van de coöperatie (titels aangegeven in vet).

De kernelementen zijn eveneens terug te vinden in het Jaarverslag 2019 – Vooruitzichten 2020 (hierna "het jaarverslag").

Het sociaal oogmerk van de coöperatie SmartCoop...

Zoals bepaald in artikel 3 van onze statuten hebben we ons volgende elementen als sociaal oogmerk vooropgesteld: "Zoals bepaald in artikel 661, 1° van het Wetboek van Vennootschappen, **streven** de vennoten **geen vermogensvoordeel** na. Ze sluiten zich aan bij het principe van de voorrang van de arbeid en van de sociaal nuttige economische activiteit op het kapitaal en op de vergoeding van het kapitaal.

De activiteiten van de Vennootschap zijn gericht op de individuele socio-economische ontwikkeling van de Vennoten, om hun actie- en arbeidsmogelijkheden in de wereld te versterken, in alle ondernemende en solidaire autonomie. Ze streeft dit doel na met het **model van een gedeelde onderneming**, gedeeld met alle Vennoten die er werken. De Vennootschap bevordert, **zowel op Belgisch als op Europees niveau**:

- de best mogelijke sociale en economische, fiscale en juridische bescherming,
- de erkenning van het sociaal en economisch nut van de Vennoten,
- hun persoonlijke ontplooiing en een optimale werkomgeving,
- de ontwikkeling van rechten eigen aan een collectief, sociaal nuttig en voordelig model, dat de nieuwe manieren van werken, ruilen, ondernemen en vergoed worden toelaat
- het delen van de middelen en de risico's inherent aan de onderneming en de arbeid."

...en de realisatie ervan

Over het niet nastreven van een vermogensvoordeel en het principe van voorrang van arbeid op kapitaal:

- SmartCoop heeft 24.121 vennoten, waarvan 24.043 vennoten van categorie A en 78 vennoten van categorie B.
- Zoals vermeld in onze statuten heeft geen enkele van deze vennoten een vergoeding voor het kapitaal gekregen. Er worden enkel vergoedingen uitbetaald ingevolge arbeidsovereenkomsten, onder de vorm van lonen en de inkomsten uit de exploitatie van werken door derden (auteursrechten).
- Het mandaat van de bestuurders is onbezoldigd. Het gaat om 6 vergaderingen van de RvB en een informatief seminarie tijdens een weekend.
- De RvB heeft zich er in het verleden toe geëngageerd (en zal dat blijven doen) erover te waken dat alle andere verkozen mandaten binnen de coöperatie onbezoldigd blijven.
- Het gerealiseerde resultaat na belastingen van de Smart-groep zal in zijn geheel toegewezen worden aan de ondeelbare reserve zoals bepaald in de statuten onder artikel 43 'Bestemming'. Deze beslissing werd bekrachtigd op de RvB van 9 juni 2020

Over het feit dat de activiteiten van de Vennootschap gewijd zijn aan de persoonlijke socio-economische ontwikkeling van de vennoten

Dit doel is onderverdeeld in verschillende punten. We illustreren hieronder hoe we dit realiseren met een aantal indicatieve voorbeelden:

De best mogelijke sociale, economische, fiscale en juridische bescherming nastreven

- Smart stelde in 2019 als werkgever 20.404 mensen te werk en gaf hen zo toegang tot het socialezekerheidsstelsel van de werknemers.
- We bevorderen stabiele en langdurige tewerkstelling, onder andere dankzij een subsidie in het kader van de Small Business Act van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en door het aanbieden van contracten van onbepaalde duur aan autonome werkers binnen de coöperatie. Momenteel zijn ze met 31. Voor deze profielen worden momenteel specifieke infosessies en aangepaste economische begeleiding voorzien. (Jaarverslag pg 25)
- We blijven inspanningen leveren op het vlak van vorming van het gemutualiseerde (vaste) team, met het oog op een betere dienstverlening en begeleiding voor de vennoten die dat wensen bij de ontwikkeling van hun activiteiten. De persoonlijke begeleiding is gericht op het project van de vennoten, om hen te helpen hun activiteit zo goed mogelijk te ontwikkelen in overeenstemming met hun doelstellingen: een analyse van het economisch model, het definiëren van een ontwikkelingsstrategie, uitwisselingen rond de ondernemende aanpak of het ter beschikking stellen van financiële hulpmiddelen door de coöperatie. In 2020 zal het opleidingsplan voor adviesverleners zich richten op individuele en collectieve economische ondersteuning. (Jaarverslag pg 30)
- Diversifiëring van het begeleidingsaanbod door het aanbieden van gemeenschappelijke begeleiding en beroepsnetwerken. De begeleiding bouwt op verschillende manieren voort op de kracht van het collectief door thematische workshops op te zetten die beantwoorden aan de behoeften van de vennoten (prijsbepaling,

klantenwerving, communicatie via sociale media, enz.), of door de organisatie van netwerkevents per beroepstak om de uitwisseling van noden, praktijken en vaardigheden te bevorderen, en vennoten bijvoorbeeld aan te zetten om samen over mogelijke oplossingen na te denken. (Jaarverslag pg 30)

— De juridische dienst van Smart gaf in 2019 meer dan 2.000 consultaties voor meer dan 1.800 vennoten, en leidde ruim 120 mensen op in arbeidsrecht, internationale mobiliteit en auteursrechten.

— 47 % van de omzet 2019 gedraaid door onze vennoten werd uitgekeerd onder de vorm van lonen en patronale lasten (socialezekerheidsbijdragen, verzekeringen en sociaal fonds voor uitzendwerk) die de vennoten toegang gaf tot het beste socialezekerheidsstelsel. (Jaarverslag pg 15)

— De sociale verkiezingen in Frankrijk en in België, gepland in 2020, versnelden de ontwikkeling van een coöperatieve sociale dialoog die steunt op de wettelijke kaders met betrekking tot de personeelsafvaardiging. Het doel: de verschillende werkers van Smart vertegenwoordigen, met inbegrip van de leden die met onderbroken contracten werken en dus niet door de regelgeving in aanmerking genomen worden. Door te ijveren voor een bredere en completere vertegenwoordiging zal het mogelijk zijn om ieders arbeidsvoorwaarden zo goed mogelijk te verbeteren (gelijkheid van vrouwen en mannen in het beroepsleven, handicap, opleidingen, carrière, competenties, psychosociale risico's ...). Het is immers de bedoeling om de sociale dialoog te doen evolueren in lijn met onze specifieke kenmerken als coöperatie en gedeelde onderneming. (Jaarverslag pg 46)

De erkenning van ons sociaal en economisch nut nastreven

— We engageerden ons in de coöperatieve beweging: Smart stuurt samen met SAW-B en Febecoop de beweging Platform Coop aan en is actief lid van CECOP-CICOPA Europa (de Europese koepel van industriële en dienstencoöperaties) en de ICA (Internationale Coöperatieve Alliantie). Smart ondersteunt initiatieven waarvan we de visie en waarden delen: investeren in **NewB**, een Belgische coöperatie die werkt aan de oprichting van een ethische en duurzame bank, Urbike, een coöperatie die ijvert voor een betere logistiek in de stad en Médor, een onderzoekstijdschrift. Ze werkt ook mee aan de organisatie van een bijeenkomst over de impact van de sociale economie in het kader van de *Jours fous de l'économie sociale* in Brussel. (Jaarverslag pg 49)

— Smart schreef een politiek memorandum naar aanleiding van de verkiezingen in mei 2019 rond 4 centrale thema's: Europa, democratie, de sociale zekerheid en de gedeelde onderneming als economisch model. (Jaarverslag pg 87)

— We werken verder aan 'levenslang leren binnen de coöperatie', met de klemtoon op samenwerken binnen een coöperatie: 18 publicaties in 2019 (analyses en publicatie (voorlopig enkel in het Frans) van een grote studie rond de kwestie van de gedeelde ruimten: *Espaces partagés, du travail à la fête*), 5 ontmoetingen rond het boek *Musicien-ne: quelques réalités du métier*, dat eind 2018 gepubliceerd werd. (Jaarverslag pg 48)

— Samen met partners werkt Smart aan de oprichting van een école de la cooperation. Omdat het politieke project van Smart ook een educatief project is: professionals in heel Europa helpen om hun eigen vermogen tot emancipatie te ontwikkelen. Naast de diensten die Smart in strikte zin aanbiedt, streeft de school naar sociale verandering. De school voor de coöperatie staat voor studie (o.a. van de verschillende coöperatieve rollen), individueel en collectief onderzoek, collectieve ontwikkeling en levenslang leren. De eerste stappen bestaan uit het uitzetten van de aspecten die al bestaan binnen Smart (opleiding, publicaties, gedeelde ruimten ...). (Jaarverslag pg 47)

- Voortzetting van de residentie van Michel Bauwens rond onderzoek naar de ontwikkeling van Smart en economische samenwerkingsmodellen, opgestart sinds november 2017. (Jaarverslag pg 89)
- De coöperatie neemt deel aan verschillende initiatieven en evenementen rond thema's die aanleunen bij de sociale en solidaire economie, economische samenwerkingsmodellen, de coöperatieve wereld, nieuwe arbeidsvormen en ondernemingsmodellen, platformwerkers, *third places*, enz. (Jaarverslag pg 87)
- In 2019 organiseerde Smart of nam ze deel aan tientallen symposia, seminaries, debatten, conferenties, werkvergaderingen, campagnes en denkoefeningen over onderwerpen als de toekomst van het werk, de verdediging van het socialezekerheidsstelsel in Europa, de uitbreiding van de sociale economie en de uitbouw van de *commons* en de commonsbeweging. (Jaarverslag pg 87)
- Smart ontving voor haar algemene werking en inspanning om participatie te bevorderen een "Future Work Award" in februari 2019, toegekend door de RSA (The Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and Commerce).
- We verschijnen regelmatig in de pers en op sociale media, zodat we onze werking verder kunnen bekendmaken. (Jaarverslag pg 88)
- We bouwen een stevig netwerk uit van partners in de academische, culturele, economische en politieke wereld. Die lokale, nationale en internationale partners delen gemeenschappelijke doelstellingen en/of hebben complementaire kenmerken.
- De coöperaties Coopaname, Oxalis en Smart organiseren jaarlijks Bigre! Rencontre in Sète, vlak bij Montpellier. Het doel: het coöperatief denken stimuleren, ruimte creëren voor opleiding en uitwisseling, goede praktijken van andere organisaties observeren, nieuwe samenwerking tot stand brengen ... (Jaarverslag pg 47)

Het bevorderen van persoonlijke groei en de keuze voor een optimale werkomgeving

- Een design van diensten van Smart om beter te kunnen beantwoorden aan de specifieke noden van de verschillende economische actoren binnen de coöperatie: van een dienstverlening voor iedereen naar een dienstverlening op maat van elk individu (Jaarverslag pg 9)
- Het delen van werkruimtes: we werken verder aan de uitbouw van het netwerk van *third places* (meer dan 8.700 m² in België), die ten dienste staan van de gemeenschap. De coöperatie is ook betrokken bij het Europees netwerk European Creative Hubs, die de creatieve, economische en sociale impact wil versterken van Europese hubs (Jaarverslag pg 37 ; zie ook de publicatie *Espaces partagés, du travail à la fête*)
- Een opleidingsprogramma waar 595 mensen voor inschreven in 2019, verdeeld over 60 vormingsthema's. Goed voor 430 uren vorming. Deze vormingsmomenten werden in hoofdzaak begeleid door vennoten (Jaarverslag pg 31)
- We gingen verder met het proces SIP (Smart in Progress), dat meer dan 4000 personen mobiliseerde die zo mee konden nadenken over de toekomst en de evolutie van de coöperatie. Naast het behoud van die sterke dynamiek, zal het erop aankomen te tonen dat die participatie ook op grotere schaal ingang kan vinden. In 2019 werd de aanpak ook gedecentraliseerd: elk kantoor werd uitgenodigd om aan een specifiek thema te werken. (Jaarverslag pg 44)
- Het ethisch comité is een raadgevend orgaan dat voor de hele Smart-groep is opgericht en erover waakt dat de praktijken van de coöperatie en de waarden die ze uitdraagt overeenstemmen. Het comité kwam vijf keer samen, begon het jaar met een

seminarie op 14 en 15 februari en onderzocht de eerste vragen die binnenkwamen. Het comité werd gedeeltelijk vernieuwd en uitgebreid, en staat open voor Franse vennoten. Het bestaat uit tien leden: vijf uitgelote vennoten, twee ethische experts, en drie leden van de gemutualiseerde (vaste) werknemers. Het comité komt ongeveer één keer per maand bijeen en heeft in 2020 zijn eerste aanbevelingen gedaan. (Jaarverslag pg 46)

Creëren van specifieke rechten voor een collectief model

— We ondersteunden de TAM TAM-campagne, waarbij actoren uit het maatschappelijk middenveld werden samengebracht om de misstanden van het bezuinigingsbeleid aan de kaak te stellen. (Jaarverslag pg 87)

— Samenwerking met het interdisciplinair onderzoekscentrum 'Démocratie, Institutions, Subjectivité' van de UCLouvain rond een onderzoek over de aan de gang zijnde transformatie bij Smart. In 2018 verscheen in dit kader een rapport Pratiques et organisation du travail démocratique chez Smart, waarvan de samenvatting beschikbaar is op www.smart.coop. In 2019 tekende Smart een nieuwe onderzoekovereenkomst met CESEP en de UCLouvain. Het hoofddoel van die tweede fase is het ondersteunen van het collectief leren, naar aanleiding van het in 2018 ingediende rapport. De onderzoekers steunen vandaag verschillende onderwerpen die rechtstreeks gelinkt zijn aan interne strategische projecten: de reflectie rond en de implementatie van de school voor de coöperatie (école de la coopération), de deelname van adviesverleners aan de definitie van hun functieprofiel, de coöperatieve sociale dialoog, een nieuw design van diensten, en het bundelen van de krachten met andere organisaties die een democratisch antwoord zoeken op de actuele transformaties binnen de beroepswereld. (Jaarverslag pg 89).

Het mutualiseren of delen van middelen en risico's

— Naast een interne preventiedienst die toeziet op het welzijn en veiligheid op het werk heeft Smart zich aangesloten bij een externe dienst (CESI) die eveneens toeziet op interne toepassing van de richtlijnen rond welzijn en veiligheid op het werk en die tegelijk toeziet op de toepassing voor alle werknemers, vaste of tijdelijke werknemers. In 2019 heeft de dienst aan de hand van interviews met vennoten een analyse gemaakt van de tien meest risicovolle beroepen. Dat resulteerde in dertig informatie- en preventiefiches.

— In 2019 werden er 96 doktersbezoeken opgetekend, tegen 65 in 2018

— Het aantal arbeidsongevallen is in 2019 gedaald: van 38 in 2018 naar 29 in 2019. (Jaarverslag pg 34) De arbeidsongevallen leidden tot 1020 dagen van arbeidsongeschiktheid.

— Omdat ongevallen, geschillen en materiële schade ernstige financiële gevolgen kunnen hebben voor de coöperatie en de activiteiten van haar vennoten, beschikt Smart over uitgebreide gedeelde verzekeringsmiddelen. De individuele kosten voor elke activiteit blijven daarom in verhouding tot het geboden beschermingsniveau. Alle gebruikers genieten een verzekering "burgerlijke aansprakelijkheid" die de fysieke en materiële schade dekt die aan derden wordt toegebracht. Indien van toepassing worden er tools ter beschikking gesteld om ook het materiaal te dekken dat door de vennoten wordt gebruikt en dat door de coöperatie werd gekocht, of voor bepaalde specifieke activiteiten. De partners zijn MS Amlin (België) en Albingia, Macif en AXA (Frankrijk). Daarnaast is het verzekeren en de veiligheid van de werknemers een prioriteit voor de gedeelde onderneming. Zo zijn ook persoonlijke risico's verzekerd. In België wordt dat systeem geïmplementeerd in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen. Voor bepaalde risico's werden de opties uitgebreid. In samenwerking met Allianz dekt de verzekering: ongevallen op het werk en van en naar het werk, ongevallen die zich

voordoen op dagen dat de vennoot niet werkt met een Smart-contract (en tot één jaar na zijn laatste contract, een verzekering "privéleven"), ongevallen die zich voordoen tijdens professionele opdrachten in het buitenland ("Smart business mobility"). Smart breidt zijn verzekeringssysteem voortdurend uit, door bijvoorbeeld in 2020 IT-risico's te dekken (inclusief het risico op dataverlies). In 2019 werden er 44 claims gedekt voor een bedrag van € 80.934. (Jaarverslag pg 36)

— Onze gezamenlijke dienst vorderingen en betalingen heeft alleen al in België 40.895 betalingsherinneringen verstuurd in 2019 (voor 195.313 verzonden facturen) voor een gemiddeld uitstaand bedrag van 8,3 miljoen euro (Jaarverslag pg 35)

— Er werd in 2018 een nieuw systeem geïnstalleerd om inkomsten uit economische activiteit te gebruiken om investeringen te kunnen doen in materiaal en machines, met de mogelijkheid om ze gezamenlijk te financieren. In 2019 is dat goed voor € 264.332,73 ter ondersteuning van 74 activiteiten (Jaarverslag pg 33)

— In 2019 hebben we met eigen middelen voor € 110.574 moeten bijspringen om verliezen en tekorten door faillissementen te dekken. Dat is haalbaar dankzij ons coöperatief model en betekent voor elke individuele betrokken vennoot een niet te onderschatten meevaller.